

Ugens tanke 2022

Selv om vi ikke kan spørge dyrene direkte, er jeg sikker på, at de hellere vil ud end at leve i en stald. Det er vel meget få af os, der trives med at sidde inde i en lejlighed og aldrig komme ud blandt andre mennesker? Det tror jeg, at corona-nedlukningerne viste med al tydelighed.

Sybille Kyed. Landbrugs- og fødevarerpolitisk chef, Økologisk Landsforening

---

Solen er den gratis energi, vi landmænd lever af. For mig gælder det derfor om at bevare så meget af den energi som muligt. Jeg synes det er ulogisk, at vi sviner med den energi, vi opsamler i planterne, ved først at sende den gennem dyrene.

Torsten Wetche. Landmand, Farsø, Vesthimmerland

Vi er på vej mod ødelæggelser, som ingen vil forsvare og alle med magt siger, de vil forhindre. Det er ikke, fordi vi er oppe imod klimabenægtede og folk, som ikke tror på videnskab. De siger det ikke, men handler, som om de har givet op. Det er politik, de har mistet troen på. Det er vores evne til at handle i fællesskab. Det er alle dem, vi skal overvinde og overbevise om, at vi kan gennemføre den store transformation til et bæredygtigt og frit samfund.

Rune Lykkeberg. Chefredaktør på information

Hvis alle skruede to grader ned for varmen eller minimerede aircondition tilsvarende, ville det kompensere for al gassen fra North Stream 1. Bare ved at spare på energien. Så potentialet er enormt.

Ursula von der Leyen. Formand for EU kommissionen

Faktisk har EU-landene, siden Rusland invaderede Ukraine, brugt over fire milliarder kroner om dagen på at købe russisk energi på trods af bomber, der regner ned over ukrainske byer. Europa er som en stofmisbruger, der vågner op en morgen til en dyb erkendelse af, hvor afhængighed har ført ham hen. Vi ser krigsforbrydelser for rullende kameraer.

Bjarke Møller, Dir. Rådet for Grøn omstilling

Tim Whyte. Generalsekretær Mellempolitisk Samvirke

For hvad vil du så gøre? Du vil stadig gerne have det kæmpe energiforbrug, du har, men du kan ikke acceptere at se på en vindmølle langt væk... Hvis alle på jorden levede, som vi gør i Danmark, skal vi bruge 4 jordkloder. Det skal holdes op imod hele det her med "not in my backyard", at det er et problem, hvis man kan se nogle vindmøller langt ude, at nu falder sommerhuset måske i værdi. Ungdommen er ikke lige så kritisk over for, at man kan se de her ting. Der er en forståelse af, at der er noget, der er vigtigere.

Simon Weber Marcussen. Ungeklumarådet

Vi må holde op med at kanalisere regnvand væk hurtigst mulig, som vi har været vant til. Vi bør behandle vand, som var det flydende guld.

Daryl Johnston. Bystyret i City of Tshwane, Pretoria, Sydafrika

---

Det gør en kæmpe forskel, at man overhovedet taler om klimaet privat. Hvis vi mennesker opfatter, at der er social konsensus om f.eks. at spise mindre kød, så er det mere sandsynligt, at vi selv ønsker det. Så samtale giver vigtig information, og derfor er samtale vigtigt i sig selv.

Andres Veggeby Lind. Ph.d. Klimakommunikation. KU

Vi har været vidne til en sektor, der har udviklet sig meget uheldigt med en afsindig overproduktion og et enormt ressourceforbrug.

Tøjproducenterne og modebranchen skal sætte ind og producere tøj i bedre kvalitet og i et design, som kan holde længere. Derudover skal producenterne producere tøjet så skånsomt for miljøet som muligt og på en måde, så det kan genbruges og genanvendes.

Else Skjold. Lektor, ph. D. i design og bæredygtighed Det Kongelige Akademi

---

Antallet af cyklister er faldet med 6 % på 20 år. Af det samlede antal kørte kilometer i Danmark tilbagelægges 4 % på cykel.

Vejdirektoratet

Vi har skabt et problem (med PFOS), som vil forfølge os i generationer. Det viser, at man skal lade være med at bruge stoffer, som man ikke kan komme af med. De bliver ved med at være der, og på et eller andet tidspunkt overskrider de niveauerne, hvor de er sundhedsskadelige. Det er sket her.

Xenia Trier. Lektor KU

Jeg er vegetar. Oprindeligt var det på grund af miljøhensyn, men på en tæt andenplads kommer dyrevelfærd. Helt overordnet bryder jeg mig ikke om, at man undlader at se på dyrene som levende væsner. For eksempel når man opdrætter turbokyllinger, der tager alt for hurtigt på i vægt.

Hannah Kirketerp, 25 år

2018 overgik samtlige andre tørkeperioder i de seneste 500 år. Men jeg tror, at dette år er værre.

Andrea Toreti. Forsker Europakommissionens Research Center

Græs giver 50 % mere biomasse og 100% mere protein end korn, fordi græs vokser det meste af året, og så snart jorden er mere end 4-5 grader varm... Græs binder kulstof i jorden til gavn

for klimaet. Der er ikke nogen kvælstofudvaskning eller pesticidforbrug. Og der kan frigives mere areal til natur.

Rikke Lundsgaard. Landbrugspolitisk seniorrådgiver, DN

Når vi spiser flere grøntsager og mindre kød, får vi enorme arealer tilbage, for faktisk går op mod 80 % af vores landbrugsareal til dyrkning af dyrefoder. Skærer vi ned på kødet, vil det give plads til alle de træer, der skal plantes, og den natur, vi skal have etableret for at binde mere CO₂. ikke udlede, men binde CO₂.

Rasmus Willig. Formand Andelsgaarde

Det, som vi kæmper for at holde nede og kalder ukrudt, bidrager også til havens biodiversitet og har en vigtig funktion, som føde eller levested for insekter. Så måske er det en overvejelse værd at lade lugejernet stå og give lidt plads til ukrudtet og de insekter, som lever af eller på planterne.

Yoko L. Dupont. Biolog. Seniorforsker Århus universitet

De målinger, der trods alt findes, viser, at vi via spildevand, vandløb og luften forurener havet med bl.a. flourstoffer, flammehæmmere, PAH'er, medicinrester og pesticider. Og det er blot et udvalg af mange flere typer af miljøfarlige stoffer, som kan ende i vandmiljøet omkring os. Ikke alle er skadelige, men mange er. Og vi ved altså ikke, hvad og hvilke koncentrationer af kemikalier vi og vores børn bader i, eller hvad fisk og muslinger er omgivet af og optager via føden. Målene ved badestrande og havnebadene tjekker for bakterier, ikke kemikalier og andre miljøfarlige stoffer.

Lone Mikkelsen. Seniorrådgiver. Rådet for Grøn Omstilling

Voksne går i Zoologisk Have og forventer, at børnene er vilde med de store dyr, men måske er insekter, som børnene kan komme tæt på, mere interessante?"

Cecilie Meyer. Naturvejleder

Når vi bedømmer havets tilstand, ser vi efter lysforholdene, mængden af plankton, bundplanter og -dyr samt indholdet af kemiske og miljøfarlige stoffer. Alle disse elementer skal være i god tilstand, før et vandområde samlet set også er det. Og hvorfor er de så ikke det? Vores brug af havet har betydning - eksempelvis kan bundslæbende trawl ødelægge havbundens økosystemer, når fiskenettene slæbes hen over havbunden. Skibsfartens brug af forurenende brændstof påvirker også havmiljøet. Men forurening fra landbrug og spildevand spiller en helt særlig rolle.

Niklas Jørgensen. Rådgiver. Rådet for Grøn Omstilling

Danmark skal være et foregangsland på både vind, vand og cirkulær økonomi, og vi skal understøtte de danske virksomheder med store eksportpotentialer inden for bæredygtige løsninger. Det er den bedste måde, vi som et lille land kan hjælpe verden med at nå klimamålene i Parisaftalen fra 2015 og FN's verdensmål.

Flemming Besenbacher. Tidl. fmd. Carlsbergfondet

De mennesker, der er mindst skyld i klimaforandringerne, rammes hårdest af dem. Jeg har utallige gange forsøgt at finde et passende akademisk sprogbrug til at beskrive det, men jeg ender altid med den simple konklusion: Det er forkert. Det er simpelthen moralsk forkert.

Kate Marvel. Klimaforsker. Columbia University

---

1 kilo genbrugsplastik udleder mellem 2,1 og 2,6 kilo CO₂ mindre, end hvis plastikken skulle produceres fra ny.

Plastindustrien

88,1 % af Danmarks befolkning bor nu i byerne. Affolkningen af landområderne fortsætter.

Danmarks Statistik

I mange år har vi været enige om, at det er uetisk at investere i våben, men den opfattelse ryster lige nu. Hvad, hvis man investerer i våben for at kæmpe for frihed og demokrati? Er det så stadig uetisk? Vi kommer til at se en debat om det emne efter Ruslands invasion af Ukraine.

Ida Marie Moesby. Forbrugerøkonom, Nordea

Vi er ikke interesserede i at lave en bøf. Vi er interesserede i naturlige plantebaserede alternativer på din tallerken, der gør, at du ikke savner din bøf. Og vi har en ret sikker fornemmelse af, at en god del af de opdagelser, vi gør, vil kunne finde anvendelse i fødevarerindustrien og blive til nye produkter.

Dennis Sandris Nielsen. Professor Inst. for fødevarervidenskab på KU

Vi bliver ramt med sygdomme, der har potentiale til at blive pandemier, med cirka 20 års mellemrum. Jeg er overbevist om, at den næste store pandemi kan være en koppesygdom. Kopper blev erklæret udryddet på verdensplan i 1980, og det betyder, at alle under 40 år ikke er vaccineret mod kopper, der er en meget smitsom og meget dødelig sygdom. Der findes stadig koppepestammer blandt aber i Afrika, og hvert år gives koppesmittet videre til omkring 2000 mennesker i Congo. De udbrud har man kunnet inddæmme ret hurtigt, men det er kun et spørgsmål om tid, før koppevirus muterer og kan blive den næste pandemi.

Lone Simonsen, epidemiolog og professor RUC

Uanset hvor du bor i verden, har de sidste 30 års globale udvikling ført ekstraordinære livsforbedringer med sig. Folk lever i gennemsnit længere, flere kan læse og skrive, og verden er på mange måder et sundere og rigere sted. Alligevel føler seks ud af syv personer på verdensplan sig utrygge. Det viser en ny rapport fra FN's Udviklingsprogram UNPD. På trods af at den globale velstand er på sit hidtil højeste, er folks følelse af tryghed lav i næsten alle lande – også i verdens rigeste lande.

Achim Steiner. Chef for FN's Udviklingsprogram

Når der sættes nye landvindmøller, kystvindmøller eller solanlæg op rundt i det danske land, er der altid ballade. Altid. Det her er en direkte opfordring til at overveje proportionerne mellem lidt rumle-lyde fra roterende vinger langs cykelstien og glimtende genskær fra plexiglasplader på marken bagved og så de bombe, der lige nu falder i Ukraine, og som vi ikke vil give slip på russisk gas for at blive fri for... Lad vindmøllerne være hvide tårne i solidaritet med Ukraine. Også der, hvor du bor. Det har både i dag og i morgen langt større værdi end at aflevere gamle strækklagner eller brugte jakker til ukrainske flygtninge, der kommer fordi vi ikke vil gøre os fri af russisk gas og ramme Putin, hvor det gør mest ondt.

Anna Bjerre Johansen, Den Grønne Studenterbevægelse

Boligen er Svanemærket, elcyklen er parkeret ved ladestationen, og beboerne mødes i byttebiksen eller byhaven... vi vil bygge og indrette Coop Byen (i Albertslund) med bl.a. deleøkonomier, der mindsker ressourceforbruget, en byhave med biodiversitet og regnvandsløsninger.

Lasse Bolander, Fmd. Coop

Opfattelsen af afføring som noget skamfuldt går tilbage til 1800-tallet, hvor vi begyndte at blive bevidst om bakterier i samfundet, og at vi måtte omgås blandt andet afføring mere hensigtsfuldt for at undgå sygdomme. Og den opfattelse har mange stadig i dag – afføring er stadig ikke socialt acceptabelt, selvom vi er ved at opdage, at velfungerende tarme og afføring er vigtigt for vores sundhed.

Karen Munk, lektor ved Aarhus Universitet og ekspert i blandt andet udviklingspsykologi

---

Da præsidenten fremsagde sin mission om, at USA skulle til månen inden for et årti, blev der satset uanede ressourcer på både forskning og udvikling. Og udover rent faktisk at bringe Neil Armstrong til månen, opfandt man en hel masse nye teknologier, der blev banebrydende og stadig benyttes i dag. En mission, der kostede milliarder af dollars. I dag har vi brug for, at klima og biodiversitet bliver afsæt for missionsdrevet forskning og udvikling.

Inge Røpke, professor i økologisk økonomi

Den gode nyhed er, at vi som investorer sidder på et af de stærkeste redskaber i den klimaaktivistiske værktøjskasse. Vi kan nemlig tage stilling til, hvor vi investerer vores penge. Og penge er magt... Vores penge skal forstærke og bidrage til at konkretisere det ønske, mange af os bærer i vores hjerter om at bidrage til en grønnere og mere fair verden, men ikke mindst sikre, at vi ikke ender i en voldsom kritisk situation. Derfor skal vi sige nej til at investere i fossile brændstoffer. Vores penge skal ikke brænde op sammen med olien, men derimod ud og leve et liv, som skaber liv i stedet for at nedbryde det.

Silja Nyboe Andersen, investeringsaktivist, forretningsudvikler og rådgiver

---

Man skal samtidig forstå, hvor mange penge vi hvert år bruger på at importere energi i dag. EU importerer energi fra mere eller mindre demokratiske lande til den formidable sum af 3.000 milliarder kroner om året... Det er penge, som pumpes ned i autokratiske regimer, hvad end det er gas fra Putins Rusland eller olie fra Mellemøsten. Vi skal spare den milliardregning og sikre Europas energiselvstændighed. Vi skal kort sagt have vores frihed tilbage ved at udbygge den vedvarende energi.

Anders Eldrup, tidl. adm. dir i DONG

Jeg er modstander af denne krig med hver en fiber i min krop. I en moderne og oplyst verden forventer jeg, at civiliserede samfund løser politiske konflikter gennem fredelige forhandlinger.

Olga Smirnova, russisk ballerina

Jeg har altid ment, at det var det skøreste forbrug i verden at købe gammelt vand på flasker i et land, med vidunderligt friskt og rent drikkevand i haverne. Sommetider er vandet i flaskerne 2 år gammelt, og det kan være fyldt med bakterier.

Signe Wenneberg, forfatter og foredragsholder

Der er mere plastforurening i jorden end i havet. Det er bare ikke så synligt, og virkningen for jorden, dyr og planter er ukendt, også når plasten nedbrydes til mikroplast og indgår i fødekæden.

FAO - FN's Fødevare- og Landbrugsorganisation

Stilt går granatenes
glidende bånd.
Stans deres drift mot død,
stans dem med ånd!
Krig er forakt for liv.
Fred er å skape.
Kast dine krefter inn:
døden skal tape!

Nordahl Grieg, norsk forfatter, journalist og krigskorrespondent

---

Gud har sat mennesket i verden for at passe på naturen – det er nu, vi skal tage det ansvar alvorligt. Vores behandling af naturen kan før have handlet om uvidenhed, men i dag ved vi bedre. Kampen mellem godt og ondt står ikke mellem os og nogle andre – men i sind og hjerte på hver eneste af os.

Peter Fischer-Møller, Biskop

Når vi, der bygger byrum og gårdmiljøer, skal løse udfordringen i de tætte byer, er der et hav af funktioner, vi skal forholde os til: ankomstforhold, parkering, renovation og brandkrav blandt andet. Først når de funktioner er opfyldt, kan vi tænke på det grønne. For mens der er

normer for, hvor mange parkeringspladser der skal være, er der ikke i samme omfang krav om det grønne. Naturen står svagt i den danske lovgivning om byudvikling og byplanlægning, og derfor kommer den til sidst.

Susanne Grunkin, Landskabsarkitekt

Råstofferne ligger nu en gang der hvor de ligger, og områderne med de bedste råstofforekomster og færreste interessekonflikter er allerede udgravet. De råstoffområder vi skal finde fremadrettet, bliver mindre og mindre, og de kommer til at ligge mere og mere bynært. Som med olien og naturgassen i Nordsøen er der tale om ressourcer som slipper op på et tidspunkt. For sten, sand og grus gælder det at de først fornyes af den næste istid.

Signe Ulfeldt Hede, Landskabsarkitekt

Når en by rejser sig op fra landskabet, tilføjer den området en stor mængde kvadratmeter – både lodrette og vandrette. Hvis vi formår at gøre byens mure, tage og hulrum til levesteder for planter, kan vi skabe en by, som rent faktisk giver mere plads til naturen, end den tager.

Nina Tofte Hansen, forfatter om bynatur

Ser vi på fremtiden er der altid mange usikkerheder. En af dem er Metroen. Dele af den kører under jorden, så der skal være sikkerhed for, at den ikke kommer under vand ved både skybrud og oversvømmelser fra stormflod. Sker det, vil det nemlig tage flere år (!) før den kan åbne igen. Så det er vital infrastruktur, der her er i fare.

Sophie Hæstorp Andersen, Overborgmester i København

Hvis der ikke gøres noget politisk for at minimere hugstraterne, vil Europas skove optage 25 procent mindre CO₂ i 2050, bl.a. som følge af efterspørgslen efter biomasse til energiforbrug i medlemslandene.

Europa-kommissionen

Power-to-x er en betegnelse for, at elektrisk energi, power, bliver til noget andet – kaldet x. Når elektrisk energi skal blive til brændstof, skal man bruge et elektrolyseanlæg. Oftest taler man om power-to-x som en måde, hvor man kan hælde vindmøllestrøm på en lastbil eller et fly, men begrebet kan også dække over, at man ved hjælp af forskellige processer kan gemme vindmølleenergien til senere brug.

Anne Hauch, professor, Inst. For energikonvertering DTU

Jeg spørger ikke kun: Hvad mangler jeg? Men også: Hvor meget mangler jeg en ting? Helt grundlæggende vil vi have færre ting – og på længere sigt meget bedre ting.

Bodil Richard (gen)forbruger

Fællesskabet er den største aktør i nedsættelsen af CO₂. Vi har kunnet dokumentere, at mennesker i grønne fællesskaber i gennemsnit har 27 procent lavere CO₂-aftryk end

gennemsnitsdanskere, og i den selvforsynende landsby på Fyn, som var en af vores cases, er CO2-reduktionen helt oppe på 60 procent. Samtidig viser det sig, at folk i disse fællesskaber oplever en større livstilfredshed.

Quentin Gausset, lektor, Institut for Antropologi, KU

Ugens tanke 2021

Jeg føler, at julen åbenbart er en tid, hvor man lægger sine politiske overbevisninger på hylden for at "tilgodese" sig selv og sine nærmeste. Man vælger at være ligeglad med de forfærdelige ting, der sker rundtomkring i verden, som man egentlig ikke bryder sig om. Det er ting, man ikke har lyst til at snakke om, for hvem gider egentlig høre på, mens man sidder og pakker gaver op, at gaverne er sindssygt klimabelastende, og at indpakningspapiret kun gør det værre?

Sofie Risager Villadsen. Skoleelev 9.kl.

Jeg køber ikke længere shampoo, bodyshampoo, ansigtsrens og håndsæbe i plastflasker. De kan alle sammen nemt skiftes ud med sæbe i fast form, shampoobarer og andre faste produkter. De er utroligt lækre og fyldt med naturlige ingredienser.

Ida Bilander, forbruger

Nogle gange glemmer man lidt, at en gave ikke kun har en modtager, men også en giver. Det betyder noget for mig at købe brugte ting for at passe på jordkloden. Vi bruger for mange ressourcer, vi smider for meget ud, det hjul skal vi stoppe.... Der er en stor glæde i at give gaver. Det er der i hvert fald på den her måde".

Sidsel Juel Jensen, "Genbruger"

Olie, gas og kul er meget mere end bare energi og CO2-udledninger. De fossile ressourcer indgår i en lang række andre anvendelser, som vi vil få svært ved at undvære med den levestandard, vi kender i dag. Kemiske stoffer produceret fra olie og gas er de vitale ingredienser i plastik, tekstiler, kosmetik, maling, byggematerialer, asfalt, kemikalier, elektronik, legetøj og mange andre ting. Kulstoffet fra de fossile kilder udgør essensen af alle disse produkter og materialer, men i modsætning til energiaspekterne er der stort set ingen fokus på, hvordan vi erstatter netop det kulstof.

Jane Wittrup Agger DTU Bioenergi

Beskyttelsen af vores drikkevand går alt for langsomt, og stærke økonomiske kræfter vil have lov til fortsat at sprøjte, også i sårbare områder. Derfor er der brug for en borgerindsats på alle planer, også blandt haveejere.

Arbejdsgruppen Rent drikkevand Beder og Malling

Mange ting er under ændring. For et par generationer siden var grundholdningen mange steder, at nature var en fjende, der skulle bekæmpes og kontrolleres. Nu indser flere og flere, at vi at vi har et stort og afgørende ansvar for at bevare klodens biodiversitet og skabe plads til naturen, samtidig med at vi ændrer vores kultur og adfærd, så vi kan sameksistere med mange arter. Målet er rig natur som en grundtilstand. Rig natur er ikke noget, man skal til hegnede reservater for at opleve.

DN Albertslund, bestyrelsens beretning 2021.

Du skal have levet under en sten, hvis det ikke efterhånden er gået op for dig, at klimakrisen i høj grad drives af vores stigende indtag af rødt kød.... ”den planetariske diæt”. Det er en bæredygtig kostsammensætning, der kan brødføde en voksende befolkning ved at opfylde kroppens næringsbehov, samtidig med at CO2-udledningen fra landbruget reduceres og er i symbiose med naturen. En planetarisk diæt er hovedsagelig plantebaseret med lave mængder animalske fødevarer, og det er dermed en kosttankegang, som er mindre sort-hvid. Det handler om at træffe de mest bæredygtige madvalg, samtidig med at vi får den næring og de smagsoplevelser, som vi har brug for.

Malena Sigurgeirsdottir, Hey Planet

Investeringer i danske skove er en investering med globalt afkast. For i takt med, at skovarealet er vokset gennem de seneste årtier, er den mængde CO2, som skovene binder, også steget.

Siden 1990 har de danske skove bundet ekstra 36,4 millioner tons CO2, som skal lægges oven i de 149 millioner tons, der stammer fra deres bindinger i biomasse – dvs. tærnes stammer, grene og rødder.

MF. Mona Juul. Klimaordfører. Konservative

Uden indgreb eller folkevandringer vil den temperatur, det gennemsnitlige menneske kommer ud for, ændre sig mere i de kommende årtier, end tilfældet har været i de seneste seks årtusinder.

Internationale forskerhold i det videnskabelige tidsskrift Pnas

---

Unge på 18-29 år er de mest klimabevidste. Men de står også relativt set for det største madspild, som er en belastning for klimaet. Hovedforklaringen er, at de unge er styret af tilbudsjagt, og de har en spontan livsstil, hvor det kan være svært at få brugt rester eller alle indkøbte varer.

Forbrugerrådet Tænk

Jeg kan afsløre, at det er langt federe at gøre noget aktivt for at bremse krisen end at lade, som om den ikke eksisterer.... Der er tusinder veje ind i klimakampen, og klimahandling i fællesskaber er den bedste kur mod den magtesløshed, FN-rapporten med rette har efterladt i mange af os.

Esther Michelsen Kjeldahl, klimaaktivist og forfatter

Løsningen på biodiversitetskrisen er et politisk-etisk spørgsmål. Hovedløsningen består efter min vurdering i aktivt at afsætte areal til lands og til havs, som bare skal være natur – altså at vi mennesker afstår fra at udnytte naturressourcer, som vi kunne have udnyttet. .... Man skal ikke lave naturbeskyttelse i forventning om et afkast af investeringen. Det er ligesom at give en gave til sit barn.

Hans Henrik Bruun, lektor Biologisk Institut, KU

Du behøver ikke at køre haveaffaldet væk. Lad det dog blive i haven, hvor det langsomt vil blive nedbrudt. Det er bedre både for klimaet og dyrelivet.

Per Gundersen, professor i skovøkologi, KU

Klimahensyn er langt hen ad vejen i overensstemmelse med de økologiske værdier. Det er dog vigtigt at nævne, at det betyder mere for klimaet, hvor meget kød vi spiser, end om fødevareren er økologisk eller konventionel.

Stine Vuholm, Fødevarepolitisk medarbejder, Forbrugerrådet Tænk

---

I stedet for den passive arealstøtte fra EU, skal pengene arbejde aktivt. EU skal i stedet belønne landmænd, der giver plads – og gerne meget mere plads – til mere liv.

Per Kølster, Fmd. Økologisk Landsforening

Der findes i dag over 350 kunstgræsbaner til 11-mandsfodbold i Danmark og desuden et stort antal syvmandsbaner samt de såkaldte multibaner, der stort set alle er dækket med de sorte gummikugler. Gummikuglerne er gamle bildæk, man har hakket op til bittesmå stykker og givet nyt liv på kunstgræsbanerne.

Nogle kalder denne brug af gamle bildæk for cirkulær økonomi og grøn omstilling. Vi kalder det uansvarligt og direkte skadeligt. Det bliver en af den slags anvendelser, hvor vi om 10-20 år ser os tilbage og tænker: 'Hvad i alverden tænke vi på?'

Bildæk består nemlig blandt andet af PAH'er, som er en gruppe af stoffer, der er meget sundhedsskadelige, herunder kræftfremkaldende, samt en række tungmetaller.

Lone Mikkelsen, seniorrådgiver inden for kemikalier og cirkulær økonomi i Rådet for Grøn Omstilling

Anne Aittomaki, strategisk direktør i Plastic Change

Rent drikkevand fra vandhanen har gennem generationer været en selvfølge. Sådan skal det fortsat være også for de kommende slægter. Men situationen er nu så forværret, at det kræver yderligere politisk indgriben for at øge beskyttelsen mod stoffer, som kan true grundvandet ved at trænge ned gennem jordlagene og i sidste ende påvirke drikkevandet.

Carl-Emil Larsen, dir. DANVA - Dansk Vand- og Spildevandsforening

---

Vi kan endelig sige, at det er mennesket, der har skabt opvarmningen, punktum.

Thorsten Mauritsen, en af hovedforfatterne til FN's klimareport

---

Men som biolog mener jeg, at jo mindre mangfoldigt et øko-system er, desto mere ustabil bliver det. Det er ligesom en investeringsportefølje. Har du alle dine penge i én aktie, er du meget afhængig af markedet. Har du fordelt dine aktier, er du mindre følsom. Diversitet giver stabilitet – og jo mere mangfoldig naturen er, desto bedre er den til at håndtere de ekstreme events, vi med eksempelvis klimaforandringerne udsætter den for.

Katrine Turner, ekspert i naturhaver

De globale værdikæder tilgodeser aktionærerne i de multinationale virksomheder: For eksempel opnår chokoladegiganter - som Mars og Nestlé – op mod 80 % af overskuddet, mens de vestafrikanske kakaobønder tjener mindre end FN's fattigdomsgrænse.

Hansen, Albertsen og Clifforth "Fri handel - for hvem?"

Dertil er kun at sige, at røde bøffer, svinekoteletter og røgede baconsider aldrig vil kunne løse klodens sultproblemer. Tværtimod overskrider kødindustrien allerede i dag planetens smertegrænser, hvad angår klima, biodiversitet og folkesundhed. I stedet for at skabe udvikling bidrager den til at øge verdens fattigdom.

Kjeld Hansen, forfatter og gårdejer

---

70 % af verdens befolkning brødfødes gennem småskala producenter i lokale madsystemer. Denne produktion anvender 25 % af den globale landbrugsjord. 10 % af den fossile energi, og 20 % af det vand, der bruges i landbruget.

Det industrielle madsystem brødføder 30 % af verdens befolkning. Denne produktion anvender 75 % af landbrugsjorden, 90 % af den fossile energi, og 80 % af det vand, der bruges i landbruget.

ETC Group

Ofte omtaler vi bare jorden som én enhed, og ofte som noget der bare er et neutralt lag under alt det, der foregår over jorden. Men jorden er fuld af liv og processer; et helt økosystem i evig forandring, der på helt grundlæggende vis er med til at forme alt fra planternes liv, til vores samfund, til sammensætningen af stoffer i vores atmosfære.

Birgitte Ringgaard Diget, geograf, naturforvalter, Global Aktion

---

Hvem ejer lærken? Hvem ejer drikkevandet? Hvem er herre over den danske natur? ....

Landmanden kan med rette sige: "Jeg har købt og betalt min jord, så det må være min". Men hvor langt ned i mulden må han pløje, hvad sker der med dit og mit drikkevand, og hvad sker der med insekter og fugle?

Rasmus Willing, fmd. Andelsgaard.

Kim Qvist, dir. Danmarks Økologiske Jordbrugsfond

Ødelæggelsen af vores topjord er et globalt problem, og vi har de sidste 150 år mistet 50% af jordens øverste humuslag. Humuslaget er nedbrudt organisk materiale, og det er heri der oplagres CO2 og planter gror.

Sofia Kazmi Høgsbro. Aktivist i Global Aktion

Ved at støtte op om en grøn grundlov kan vi hjælpe den grønne omstilling på vej. Vi skal levere kloden videre til fremtidige generationer med god samvittighed. Ved at sikre miljø-, natur- og klimahensyn i grundloven kan vi sørge for et vedholdende fokus på det grønne gennem skiftende regeringer og folketing. Det, der står i grundloven, skal respekteres og efterleves af nuværende såvel som kommende regeringer. Derfor kan en grøn grundlov skabe retning og tryghed, som kan hjælpe os med at træffe beslutninger og vælge bæredygtige løsninger."

Sofie Hviid. Redaktør "Grøn Omstilling"

For nylig konkluderede WMO (World Meteorological Organization), at vi nu har passeret 1,2 grader temperaturstigning, og at vi hastigt nærmer os Parisaftalens første grænse ved 1,5 grad. Derved risikerer menneskeheden, inden for en nær årrække, at gå ind i et faretruende felt, hvor videnskaben frygter, at vi ikke selv kan være sikre på at kunne kontrollere udfaldet længere.

Lars Køhler. Byggeri- energi og klimarådgiver, Rådet for Grøn omstilling

---

Tilstanden for økosystemer, som vi og alle andre arter er afhængige af, forværres hurtigere end nogensinde. Vi eroderer grundlaget for vores økonomier, levebrød, fødevarerikkerhed, sundhed og livskvalitet over hele verden.

Sir Robert Watson, fmd. FN's internationale panel for Biodiversitet og Økosystemer

---

Et gennemsnit på omkring 25 procent af arterne i vurderede dyre- og plantegrupper er truet, hvilket antyder, at omkring 1 million arter allerede står over for udryddelse. Mange inden for årtier, medmindre der træffes foranstaltninger til at reducere intensiteten af de forhold der driver taget af biodiversitet.

FN's internationale panel for Biodiversitet og Økosystemer

I mere end 150 år har VandCenter Syd hentet grundvand op og leveret det til forbrugerne efter en simpel filtrering. Det er derfor en meget kedelig udvikling, at rensning af grundvand overhovedet kommer på tale. Som samfund skal vi tage ved lære af den forurening, vi står med i dag – og beskytte grundvandet, så der ikke også fremover bliver behov for at rense det. Grundvandsrensning må ikke blive en sovepude, der fjerner fokus fra det vigtige arbejde med at beskytte og sikre drikkevand til kommende generationer.

Anders W. Berthelsen og Mads Leth. Bestyrelsesformand og direktør, VandCenter Syd

---

Vi havde aldrig drømt om, at vi skulle være en eksportvirksomhed. Det kom nærmest overnight, efter at Danmark var gået helt amok, da vi lancerede Naturli's plantefars i december 2017. I dag er vi på 16 markeder.

Henrik Lund. Adm. dir. Naturli'

Det er tvivlsomt, om der findes noget andet dyr, der har spillet så vigtig en rolle i verdenshistorien som disse simple dyr.

Charles Darwin om orme

Det undrer mig, at vi ikke hører noget om det fra madekspertene i fjernsynet. De tager sig af, at vi skal spise sundt og grønt. De nævner aldrig, hvor dårlig kvaliteten af vores frugt og grønt er. Når jeg har et stykke frugt i min hånd, og den hverken smager eller dufter af det, den er, kan jeg ikke lade være med at tænke på, hvor lidt sundt den må være.

Rosa Burgaya, kogebogsforfatter

Tabet af biodiversitet har stor betydning for vores samfund. Vi er afhængige af, at økosystemerne fungerer og leverer tjenester som rensning af vand, jord, luft og bestøvning af vilde planter og afgrøder.

Ifølge forskerne er forringelserne af den biologiske mangfoldighed nu så omfattende, at der er tale om en økologisk krise, som kan sammenlignes med klimakrisen i omfang.

Danmarks Naturfredningsforening

Græs kan i udgangspunktet kun fordøjes af flermavede dyr som køer og får. Men ved at udskille græsproteinet via et raffineringsanlæg bliver det muligt at fordre det til enmavede dyr såsom kyllinger og svin – og på sigt måske endda mennesker. Tanken er, at bioraffinering af græs i Danmark kan erstatte en god del af sojaimporten til foder.

Annika Lund Gade. Projektmedarbejder Rådet for Grøn Omstilling

---

Produktionen af konventionelt dyrkede snitblomster er en omkostningstung affære, der for størstedelens vedkommende finder sted i Østafrika og Syd- og Latinamerika. De delikate og letforgængelige skønheder skal nå europæiske og amerikanske forbrugere i perfekt stand, og det kræver masser af sprøjtegift for at forhindre skæmmende vækst af svampe eller bakterier. Masseproduktion af snitblomster er grådig i forhold til alle input: vand, pesticider, kunstgødning, energi og arbejdskraft.

Marie Carlsen Ravnmark. Genbrugsvejleder

Intet er dit – alt er til låns

Graffitimaler

Huskede jeg at sige tak? Jeg har f.eks. gået til fodbold det meste af mit ungdomsliv, men jeg kan ikke huske, at jeg fortalte min fodboldtræner i Aabenraa, hvilken kæmpe betydning det havde for mig, at han i regn, sne, vind og slud trak i træningstøjet og gav mig og mine venner mulighed for at blive bedre fodboldspillere. Få noget tiltrængt motion og ikke mindst muligheden, for at være en del af et fællesskab. Han krævede ikke at få noget for sit arbejde på grønsværen, da han var drevet af noget andet, noget større, nemlig kærligheden til fodbolden, foreningslivet samt de fælles sejre og nederlag.

Emil Viskum. Centerleder Høje Taastrup Miljø- og Energicenter

---

KATASTROFE FOR DANSK ØKONOMI.

En cyklist er en katastrofe for dansk økonomi. Han/ hun køber ikke bil. Tager ikke billån. Tegner ikke bilforsikring. Køber ikke benzin. Sender ikke bilen til service og betaler ikke for bilparkering. Cyklister besøger ikke Drive-In hos McDonalds. Hver FastFood butik genererer 30 arbejdspladser: 10 hjertelæger. 12 tandlæger og 8 slankespecialister. Danmark har ikke brug for sunde mennesker, hvis økonomien skal opretholdes. Cyklister bidrager ikke til Danmarks nationalprodukt. FODGÆNGERE ER DOG VÆRRE! DE KØBER IKKE EN GANG EN CYKEL.

Cyklistforbundet

De seneste årtiers forskning peger på en sammenhæng mellem ophold i naturen og godt helbred.

Ulrika Stigsdotter. Professor i landskabsarkitektur. KU

Hvis ikke vi kender arterne, ved vi ikke hvad der forsvinder.

Emil Bech Sanderhoff, naturvejleder

Man kunne forestille sig en langt mere lokalt orienteret fødevareproduktion, at dele af industriproduktionen hentes hjem, at vi tager et opgør med et landbrug, der skaber forgældede bønder og udpint natur, hvor dyrene presses sammen i en grad, så vi bare kan vente på den næste pandemi.

Man kunne også forestille sig, at vi bruger den nye statsaktivisme til en reel omlægning af vores samfund til klimaneutralitet og agerer på den langt større og bredere klimakatastrofe med noget af den samme alvor og åbne pengepung, som vi har gjort i forhold til corona

Mikkel Thorup, Professor Idehistorie Aarhus Universitet

Det, vi i daglig tale kalder kampen mellem de røde og de blå, vil i stigende grad blive passé og må erstattes af en kamp mellem de grønne og de sorte... spillepladen vil rykke sig.

Anders Blok, sociolog, KU

Rasmus Willig, sociolog, RUC

Vi anerkender, at brændeovne er hyggelige. Præcis ligesom rygning er hyggeligt. For rygerne. Men forureningen hører ikke hjemme i vores villaområder. Hvis cigaretter og brændeovne

blev opfundet i dag så var de aldrig blevet tilladt. Røgen skal ud af boligområderne ligesom den er ude af daginstitutioner, restauranter, tog osv.

Kåre Press-Kristensen, seniorrådgiver i Rådet for Grøn Omstilling

---

Som en reaktion på biskoppernes abonnering på det danske klimamål om at reducere CO₂-udledningen med 70% inden 2030, deltager de danske kirker for alvor i den fælles klimakamp. Favrskov provsti cementerer dette ved at være den første, i samarbejde med EnergiTjenesten, til at udarbejde en klimarapport, som er lige så ambitiøs som det danske klimamål.

Jeppe Schlüter Pleidrup, Vedvarende Energi

Hvis bønderne kommer ud af fattigdom, forsvinder de andre problemer – børnearbejde, skovfældning, udpining af jord og miljøskaeder som følge af brug af sprøjtegifte.

Camilla Erika Lerberg, dir. Fairtrade Denmark

Det er rigtigt, at vi lever i en antropocæn verden. At vi lever på en klode, som i uhørt grad er præget af menneskelig aktivitet. Men opgaven er af samme grund ikke at kaste håndklædet i ringen. Altså først som menneskehed sætte det her ødelæggende fodaftryk og så sige: Nå, men naturen må selv finde tilbage til en ligevægtstilstand. Det holder ikke.

Claus Emmeche, videnskabsteoretiker, KU

Vi har for første gang nogensinde fået et meget klart svar på, hvilken vej det er gået de seneste 25 år for den antarktiske iskappe: Den smelter med stadig større hast, og afsmeltningen er for alvor taget til de seneste 10 år. Hvis den udvikling fortsætter, vil man kunne forvente en global havvandsstigning på mellem 30 centimeter og 1 meter om cirka 100 år, hvilket vil være katastrofalt sammenlignet med den lille havvandsstigning på under 1 centimeter, som vi har observeret i den 25 år lange periode, vores studie har analyseret.

René Forsberg, professor, DTU Space

Coronaen gav ikke sektoren mindre at lave, hverken i den private eller offentlige del. Aktiviteten på bygge- og anlægsområdet faldt ikke, og der var stigende efterspørgsel efter at komme ud i parker og naturområder – og til at få fikset haven derhjemme. Anlægsgartnerfaget drog fordel af coronaen og efterspurgte mere arbejdskraft.

Søren Holgersen, ansv. redaktør, Grønt Miljø

De kun 16.000 brændeovne i København udleder over dobbelt så mange skadelige partikler som al byens vejtrafik. Ved at erstatte brændeovne med fjernvarme kan partikeludledningen sænkes over dobbelt så meget som ved at forbyde al vejtrafik i byen.

(Og mens bilerne er nødvendige for byens eksistens, så er brændeovne helt overflødig i København.).....

Kåre Press-Kristensen, Rådet for Grøn Omstilling

Vi vil gerne gøre det klart, at der kommer en ensartet tværgående beskatning af CO₂-udledningerne... Vores plan er, at vi allerede ved den første forhandling i 2021 kan afklare kerneelementer i den endelige udformning af en danske CO₂-afgift, så erhvervslivet kan begynde at indrette sig på den.

Tommy Ahlers, Klimaordfører, Venstre
Ruben Kidde Klimaordfører, Radikale Venstre
Rasmus Jarlov, Skatteordfører, Konservative
Signe Munk, Klimaordfører, SF

Ugens tanke 2020

Når vi mennesker direkte eller indirekte ødelægger dyrs levesteder, og op mod 70 % af de naturlige økosystemer er påvirket, så kan dyrene blive tvunget til at søge nye habitater for at overleve, og de kommer tættere på vores husdyr og på os mennesker. Det gælder eksempelvis flagermus, der bærer mange virusser.

Carsten Rahbek, Globe Institute, Københavns Universitet

En afgift på udledning af drivhusgasser er et omkostningseffektivt virkemiddel til at reducere drivhusgasudledningen i den skala og hastighed, der er nødvendig. Ved at korrigere et velkendt markedssvigt vil en sådan klimafgift sende et kraftfuldt prissignal, der vil gøre markeds kræfterne til en medspiller frem for en modspiller i den grønne omstilling.

299 danske forskere fra danske universiteter, bl.a. 7 tidligere Overvismænd

---

Danmark er ikke et foregangsland. Vores forbrug af biomasse ser godt ud på papiret, men udleder betydelige mængder drivhusgasser. Hvis alle skulle brænde biomasse af som Danmark, ville der ikke være mange træer tilbage i verden”.

Christian Ibsen. Dir. Concito

Minken er så at sige sluppet ud af buret, og jeg tror, at den kollektive fortrængning af de industrielle husdyrs forhold er ved at være definitivt forbi – måske med minken som bannerfører... Hvis vi ikke vil have produktioner med for mange dyr stuvet sammen, skal vi blive bedre til at tale om, hvad vi vil have i stedet – også selv om det koster dyrt.

Inger Anneberg, Seniorforsker. Inst. For Husdyrvidenskab. Aarhus Universitet

---

Økologi kan brødføde hele verden... 7 pct. af klodens areal bliver i dag brugt til planteproduktion til menneskeføde. Hele 27 pct. bliver brugt til husdyrproduktion. Kan vi inddrage 10 pct. af det areal, der bruges til husdyrproduktion, vurderer forskere, at vi godt kan brødføde verdens befolkning med økologiske fødevarer.

Minkavlerne mener selv, at det er aldeles uetisk at aflive raske mink. Også selv om branchen hvert år afliver over 11 millioner raske mink og har gjort det hvert år siden 1930'erne.

Peter Steffensen, fmd. Danmarks Veganske Forening

Vi har ikke udryddet ekstrem fattigdom, og vi er ikke på vej til at gøre det. I stedet har vi spildt de seneste årtier, fejret en pyrrhussejr og gået rundt med en ufortjent og farlig selvtilfredshed.

Verdenssamfundet har opereret med et grotesk lavt mål for fattigdom – 1,90 dollars om dagen – og brugt det til at få det til at se ud, som om alt gik i den rigtige retning.

Philip Alston. FN's særlige rapportør for ekstrem fattigdom

I virkeligheden er udfordringerne forbundne, og de skal derfor løses samlet. Vi skal væk fra den silotænkning, som vi lige nu ser udspille sig i forbindelse med etablering af en række havvindmølleparker rundt om i Danmark: I Biodiversitetssiloen vil man frede områder i de danske farvande.... I klimasiloen forbereder man sig på at producere store mængder grøn strøm.... Hvad nu hvis man tog det udgangspunkt, at der skal være mere plads til både naturparker og havvindmølleparker?

Claus Ekman, dir. Rådet for Grøn Omstilling

Kristine Van Het Erve Grunnet, Rranche chef, Dansk Energi

Martin Risum Brøndergaard, politisk chef, Wind Denmark

Jeg er bange for min fremtid. Hvis jeg har en.

Sofie Risager Villadsen. Skoleelev 8. klasse. Klimaaktivist

Menneskeheden står ved en skillevej, når det gælder den arv, vi efterlader til kommende generationer. Artsrigdommen falder i et hidtil uset tempo, og det pres, der driver den udvikling, tager til.

FN staturrapport for biodiversitetsmål

Som myndige mennesker er vi selvsagt forpligtet på at tage vores egne konklusioner alvorligt og handle på dem. Man kan som minimum prøve. Og den, der lader nogle af forbrugersamfundets mange goder forbigå – i hvert fald så længe forbruget har negative konsekvenser for andre – kan jo trøste sig med den tilfredshed og selvrespekt, der udspringer af at leve et liv med en højere grad af overensstemmelse med tanker og handlinger.

Selv om lange flyrejser og bolognese kan være rare, så kan de også efterlade en dårlig smag i munden. Det er smagen af skam, når afstanden mellem ens principper og handlinger vokser sig for stor. Men hvad man midlertidigt taber i fysisk bevægelsesfrihed, kan man vinde i moralsk bevægelsesfrihed.

Peter Bjerregaard, Cepos Akademi

Anders Morgenthaler, filminstruktør og tegner

Vi appellerer til regeringen og Folketinget om at leve op til egne løfter og befolkningens forventninger om lederskab i klimaets og fremtidens tjeneste. Vi har brug for beslutninger i dette efterår om tiltag, der optrapper indsatsen for elektrificering og energieffektivisering i bygninger og industrier, accelererer en udfasning af fossilbiler, sikrer udtagning af langt flere klimabelastende lavbundsjord, stimulerer en gradvis opprioritering af landbrugets vegetabiliske fødevarerproduktion og fremmer udbygningen af vedvarende energi på en måde, der også fremmer lokal deltagelse og opbakning.

139 repræsentanter fra erhvervslivet, forskningsverden og politikere, herunder Steen Christiansen, borgmester i Albertslund

---

Det positive er, at vi ved, hvad problemerne er. Det er først og fremmest ødelæggelse af naturområder og mangel på plads til naturen. Og vi kender redskabet til at gøre noget ved det: At sætte plads af til naturen... Den største udfordring er, at vi begynder at tage problemet alvorligt.

Carsten Rahbek, professor, KU

Jeg kan ikke lade være at tænke på, at vi taler om at give nogle af de indefrosne feriepenge fri. Der ligger cirka 100 milliarder. For et beløb af den størrelse ville man kunne gøre 20 procent af Danmark til natur for tid og evighed. Det svarer til en månedsløn for hver af os. Det gav jeg gerne. Og skulle nogle være lidt trængt økonomisk, gav jeg såmænd også gerne en til.

Rasmus Ejrnæs, Biolog og seniorforsker

Hvis jeg arbejdede i olieindustrien, ville jeg ikke være glad i dag. Ligesom jeg heller aldrig har hørt om en and, der glædede sig til juleaften.

Frans Timmermans, tidl. EU-kommissær for bæredygtig udvikling

---

”Ude af øje, ude af sind” er desværre alt for aktuelt et ordsprog, når det gælder havet. Folk har et forhold til den natur, de færdes i og ser på til daglig. Står det skidt til, råber de op. Men vi færdes ikke under havoverfladen, de færreste har et forhold til havbunden. Vi udnytter havet, vi fisker dets ressourcer og hælder vores lort tilbage, men vi ser det ikke.

Bo Mammen Kruse, Projektleder, Als stenrev

I den henseende må enhver bevægelse mod et mere retfærdigt civilsamfund nu betragtes som en meningsfuld klimahandling. At sikre fair valg er en klimahandling. Bekæmpelsen af ekstrem ulighed er en klimahandling. At lukke hadmaskinerne på de sociale medier er en klimahandling. At indføre human immigrationspolitik, at sikre ligestilling mellem køn og racer, fremme respekten for lovgivning og dens håndhævelse, støtte en fri og uafhængig presse, befri landet for angrebsvåben – det er alt sammen meningsfulde klimaforanstaltninger. For at overleve de stigende temperaturer må ethvert system, hvad enten det drejer sig om den naturlige verden eller den menneskelige verden, være så stærkt og sundt, som vi kan gøre det.

Jonathan Franzen, Amerikansk forfatter

---

80 procent af det tøj, danskerne smider ud, har 70 procent levetid tilbage i sig. På globalt plan køber vi ca. 60 procent mere tøj om året og bruger det halvt så længe som for blot 15 år siden.

Else Skjolder. Fashion, Clothing & Textiles

Mathilde Aggerbo. Dekan, Designskolen

Laver man køderstatning på konventionelt dyrkede planter, så løser det for eksempel ikke problemerne med den biologiske mangfoldighed, fordi man stadig sprøjter med pesticider.

Fie Graugaard, Organic Plant Protein

Vi må alle (efter Corona) genoverveje, hvorfor vi overhovedet går til fabrikken. Og hvorfor din fritid er så fokuseret på at forbruge det, som din tid på fabrikken giver dig mulighed for. Du har jo set, at når forbruget går ned, går behovet for fabrikken også ned. Til umiddelbar skade for mange, det har jeg dyb respekt for.

Men i stedet for at kæmpe imod det ..... skal vi måske sammen turde erkende, at andre modeller nu skal udvikles.

Hvis tiden ikke er til det nu, bliver den det nok aldrig.

Jens Peter Gøtze, professor, overlæge

Når det kan gå at indrette japanske storbyer uden særlig mange offentlige affaldsspande, er det, fordi japanerne har vænnet sig til, at de tager deres affald med sig. Man lægger det ned i en lille pose i tasken og smider det ud, når det er muligt. Det ville man aldrig kunne få os danskere til. For det ville betyde, at vi skulle til at tage hensyn til hinanden. Og det er jo megabesværligt.

Lars Hedebo Olsen, journalist

Vi ved meget mere i dag. Vi ved, hvordan det endte på Påskeøen og kan lære af det. Vi ved, hvordan klimaet forandrer sig. Vi har historiske data, så vi kan se, hvordan CO2-niveauet er steget, vi kan læse om udviklingen og forstå mekanismerne bag den gradvise forandring. Vi har ikke nogen undskyldning for ikke at gøre noget.

Jared Diamond, professor i geologi, UCLA Californien

Varmen om sommeren er en påmindelse om, at konsekvenserne af klimaforandringerne ikke kun er et problem for fremtidige generationer og fattige mennesker langt væk, som vi alligevel ikke orker bekymre os om. De er her, de er nu, og de har negativ indflydelse på vores liv.

Mickey Gjerris. Biokemiker og forfatter

Samtidig er der noget beroligende i at vide, at du som veganer ikke længere kompromitterer dine egne værdier, da du nu er en del af løsningen. Både personligt og som psykolog har jeg i

hvert fald aldrig mødt nogen, som var lykkelige, der ikke gjorde noget for andre end sig selv – og som ikke kæmpede for det, de troede på.

Clare Mann. Psykolog

Vi bruger masser af pesticider, og vi ved, at de før eller siden kommer i grundvandet. Landbruget kalder fund af pesticider i grundvandet i dag for ”fortidens synder”, fordi landmændene kun bruger godkendte sprøjtegifte. Men vi er i gang med at gentage fortidens synder med nye sprøjtemidler. De sprøjtemidler, der bruges i dag, finder vi i grundvandet om 20-30 år. Nogle af dem finder vi allerede. Det kommer vores børn og børnebørn til at kæmpe med.

Walter Brusch. Geologisk seniorrådgiver, DN

Vi skal have høje mål. Det er et politisk løfte. Vi knap seks millioner danskere påvirker klimaet lige så meget som hundred millioner afrikanere.

Mogens Lykketoft tidl. Minister og formand for FN’s generalforsamling. Protektor for 500.000 nye træer i Albertslund.

Lad der være sagt meget klart: Vi anerkender fuldt ud de alvorlige økonomiske og sociale konsekvenser... Der er intet positivt ved den coronaforhistorie, der har bragt os hen til den nuværende ekstraordinære situation.

Men det er bare ikke et argument i sig selv for at ønske os tilbage til de dybt ubæredygtige forbrugsmønstre..

Coronakrisen har måske skabt mulighed for, at mange finder mening i andre og mindre miljøskadelige aktiviteter, såsom skovture, tid med familien, hjælp og omsorg for udsatte personer, osv.

Lad os bruge coronakrisen som anledning til en samfundsmæssig diskussion om, hvad vi vil vende tilbage til, og hvad vi vil forlade..

Klima- og Omstillingsrådet

For eksempel kunne man forestille sig, at vi sænker elafgifterne, som også beskatter brug af vedvarende energi, mod at vi hæver CO2-afgifterne.

Formandskabet for Det Økonomiske Råd

Coronakrisen har lært os, at se vores problemer på en anden måde. Nu kan vi se, at vi kan klare og uden at flyve. Vi kan se, at det, som de rige gør, går ud over de fattige. Vi kan se, hvilke regeringer som ikke er gode til deres job, og det kan koste liv. Vi kan se, at skole og børnehaver i virkeligheden bruges til, at de voksne kan passe deres arbejde. Under karantænen lærte vi også, hvem vi har lyst til at være sammen med. Jeg opdagede f.eks., at det er svært at lære noget, når jeg ikke er sammen med andre børn.

Ezra Mygind Maxwell. Redaktør podcasten Corona for børn

Vi har nu brug for en regering, der er lige så lydhør over for klimaeksperterne, som den er over for sundhedseksperterne.

Frederik Sandby, Fmd. Klimabevægelsen i Danmark

Maria Reumert Gjerding, Præsident i DN

Anders Morgenthaler, Tegner

Sarah Hellebek, Den Grønne Studenterbevægelse

Siden 2003 har verden fået sars, mers og nu covis-19, men det er kun optakten. Fremtidens globale viruspandemier kan komme fra Danmark. Det skyldes vores ekstremt store husdyrindustri. Videnskabeligt er sammenhængen mellem fabrikslandbrug og risikoen for pandemier for længst dokumenteret.

Kjeld Hansen, Forfatter og gårdejer

Nedlukningen af samfundet har på mange måder understreget de indbyggede modsætninger og absurditeter i vores måde at organisere økonomien på. Mest oplagt er, hvordan vi kan få mangelsituationer i vores samfund, fordi vi forbruger mindre. Tænk over det. Et samfund, som på grund af nedlukning sætter behovet ned, kommer i krise, fordi vi ikke forbruger nok. Det er i grunden absurd.

Christoph Houmann Ellersgaard, Sociolog på CBS

Det var en mavepuster at vågne op til dronningens klimaudtalelse.. Det er uacceptabelt, at dronningen tvivler på forskningen.. Hun opfordrer til, at vi kigger væk. Det er meningen, at dronningen skal passe på folket, men med sine udtalelser udsætter hun os nærmere for fare.

Karen Bjerring-Hansen 12 år

Hannah Hagens 13 år

Sigrid Skou Hansen 16 år

Selma Montgomery 14 år

Fridays For Future Danmark

Nedlukningen af samfundet har på mange måder understreget de indbyggede modsætninger og absurditeter i vores måde at organisere økonomien på. Mest oplagt er, hvordan vi kan få mangelsituationer i vores samfund, fordi vi forbruger mindre. Tænk over det. Et samfund, som på grund af nedlukning sætter behovet ned, kommer i krise, fordi vi ikke forbruger nok. Det er i grunden absurd.

Christoph Houmann Ellersgaard, Sociolog på CBS

Verden er stadig i gang med at håndtere coronakrisen. Nu kommer arbejdet med at bygge samfundet op igen... Den gode nyhed er, at klodens 193 lande allerede har udarbejdet og vedtaget planen: Verdensmålene handler netop om at løse selv de allerstørste problemer – fra at undgå og håndtere pandemier til at bremse klimaforandringerne. Bag målene ligger et historisk og kraftfuldt dokument. Verdens vigtigste plan med de 17 mål og 169 delmål kan gøre os til den generation, der skaber en sund og bæredygtig verden.

Thomas Ravn-Pedersen, Dir Verdens bedste nyheder

Jerper Nygård. Dir. Realdania

Netop denne coronakrise, der rammer rigtig hårdt, hvor det gør rigtig ondt – både på sundheden og på økonomien – kan måske få politikkerne og den brede offentlighed til at vågne op og skifte kurs. Krisen kan løfte det internationale samarbejde til et nyt niveau af fremgang og velstand.

Hvis du selv måtte vælge, hvornår du gerne ville fødes, ville det være svært at vælge et andet tidspunkt end i dag. Og det gælder, uanset hvor i verden og med hvilket køn eller hvilken etnicitet du bliver født. Men folk har fejlagtigt troet, at det kom af sig selv. Vi har haft det så godt så længe, at vi har taget det for givet, at det bliver ved. Vi er blevet ofre for vores succes. Multilateralismen er ved at falde fra hinanden, netop nu hvor vi har mest brug for af arbejde sammen.

Michael Møller. Tid. stedfortræder for FN's generalsekretær

Coronavirussen er lige nu hovedprioriteten for regeringer verden over. Den truende pandemi skal håndteres hurtigt, og politikere i det ene land efter det andet viser handlekraft. De seneste uger har vist, at politik ikke kun handler om debat, men også om konkrete forandringer i vores samfund. Det er en vigtig pointe, vi skal tage med til klimadebatten.

Mattias Söderberg. Klimarådgiver Folkekirkens Nødhjælp

Men det, som sker nu, er, at vi vågner op og ser det. End ikke klimakrisen har kunnet få os til at vågne op. Men det kan den her virus, for den er sindssyg konkret.

Lotte Mørk. Hospitalspræst

Selvfølgelig skal vi først have erhvervslivet i gang igen. Men hvis vi skal have den mindste chance for at nå det meget ambitiøse mål om CO₂-reduktion om 10 år, skal der lægges en fast plan for en stabilt stigende afgift frem mod 2030.

Så snart virksomheder og borgere ved, at afgiften ender højt i løbet af 10 år, begynder de straks at investere i bæredygtige løsninger.

Vi kan ikke fortsætte med den hidtidige form for vækst; men vi kan godt have vækst, hvis vi i god tid inden 2050 har opfyldt tre grundlæggende forudsætninger: 1/ erstattet al brug af fossile brændstoffer af vedvarende energikilder, 2/ har skabt systemer og metoder til at forvandle stort set alt affald til genbrug og 3/ har plantet en masse flere træer, end vi har fældet.

Mogens Lykketoft tidl. Minister og formand for FN's generalforsamling. Protektor for 500.000 nye træer i Albertslund.

Coronakrisen er kun en lille krise. Efter den venter endnu større kriser: klimakrisen, den kommende flygtningekrise og biodiversitetskrisen. Men coronavirus er nok til at afsløre vores vestlige samfunds sårbarhed.

Når alt fungerer, opdager man det ikke. Det gør man først, når skaden sker. Når det brænder, opdager man, at brandvæsnet ikke har tilstrækkelige ressourcer, når smitsomme sygdomme

florerer, at sundhedsmyndighederne ikke er tilstrækkelig godt organiseret, når storme medfører oversvømmelser, at byerne ikke er tilstrækkeligt forberedt.

Coronakrisen afslører lige præcis det, jeg har advaret imod i flere år: At vores samfund er ekstremt sårbare over for store globale kriser, og at vi har meget få værktøjer til at håndtere dem.

Hvis vi – borgere og politikere – ikke formår at bevare forståelsen for vigtigheden af en stærk civiladministration og en stærk demokratisk kultur bygget på politik baseret på fri og kritisk viden, så er der kun én vej: mere militær i gaderne.

Theresa Scavenius. Klimaforsker Aalborg Universitet

Vi har brug for samme politiske vilje, som vi ser med coronavirussen, når det handler om klima. Vi har brug for at komme i gang nu, så vi kan nå at afværge katastrofer i at sprede sig som følge af klimaforandringerne.

Den handlekraft, seriøsitet og vilje til at beskytte de svageste i samfundet, vi ser blandt politikerne som følge af coronavirussen, bliver nødt til at være kendetegnende for de politiske handlinger om klimahandlingsplanerne, hvis vi skal afværge fremtidige klimakatastrofer.

Forskerne arbejder lige nu i døgndrift på at finde en vaccine mod coronavirussen, men når vi taler om klima, har forskerne allerede fundet forskellige ”vacciner”. Man har udviklet tørkeresistente afgrøder og pumper, der kan hjælpe ved oversvømmelser, konstrueret solceller og vindmøller, der kan producere vedvarende energi og på den måde mindske udslippene af drivhusgasser. Vi har løsningerne på mange af de klimaudfordringer, vi står over for. Men det kræver politisk mod og vilje at indføre dem.

Mattias Søderberg, klimarådgiver Folkekirkens Nødhjælp

Det undrer mig, at vi ikke hører noget om det fra madekspertes i fjernsynet. De tager sig af, at vi skal spise sundt og grønt. De nævner aldrig, hvor dårlig kvaliteten af vores frugt og grønt er. Når jeg har et stykke frugt i min hånd, og den hverken smager eller dufter af det, den er, kan jeg ikke lade være med at tænke på, hvor lidt sundt den må være.

Rosa Burgaya, kgebogsforfatter

Den nødvendige klimapolitik kræver ikke noget, der bare ligner et opgør med den fremtidige økonomiske vækst, hverken for Danmark eller resten af verden. Det er en forkert præmis at tage klimadebatten på.

**Michael Svarer, Lars Gårn Hansen, Carl-Johan Dalgaard, Torben Tranæs,
Formandskabet for Det Økonomiske Råd**

Selv hvis den grønne omstilling mirakuløst lykkes, skal vi fortsat leve i en verden med mere og mere ekstremt vejr med alt, hvad det vil medføre af fejlslagen høst, ødelagt infrastruktur og øgede flygtningestrømme. Derfor har vi brug for politiske institutioner, som tænker længere end til næste valgperiode. Politiske institutioner, som er villige til at ændre nutidens vaner og hverdag for fremtidens skyld. Vi har brug for, at den vestlige verden endelig træder i karakter og opfører sig som en voksen.

Johanne Mygind. Journalist

Vi ved godt, at vi er en privilegeret generation. Vi har været en del af en tid, hvor vi kunne købe, forbruge og rejse, som vi ville. Og nu sidder vi så her. Med alt det, vi har brug for og mere til. Men der er noget helt galt, og det er noget, vi har en forpligtigelse til at gøre noget ved.

Vi tror på, at vi er den generation, der kan vise vejen i forhold til klimaet, både fordi mange af os har et overskud, og især fordi vi deler en fælles bekymring for vores børn og børnebørns fremtid.

Dorrit Olsen og Annegrethe Jørgensen. Bedsteforældrenes Klimaaktion

---

Et stykke skov har ikke kun et formål. Man kan sagtens forene hensynet til biodiversitet med en skov, der er god for klimaet med høj træproduktion, og som samtidig er en skov, man har lyst til at gå en tur i. Altså et rekreativt område for danskerne.

Jan Søndergaard. Dir. Dansk Skovforening

En plantebaseret kost løser ikke alle problemerne, hvis ikke den samtidig er økologisk. For økologisk fødevarerproduktion giver renere vand, øget frugtbarhed i jorden og mere biodiversitet i markerne. Det samme gælder den anden vej rundt: Mens økologiske landbrug som nævnt klarer sig bedre end konventionelt landbrug inden for flere parametre, er økologisk landbrug mindre effektivt i forhold til høstudbytte per hektar. Løsningen ligger lige for.

Rune-Christoffer Dragsdahl. Generalsekretær i Dansk Vegetarisk Forening

---

Træ er den mest geniale CO₂-støvsuger der findes. Træer lever af CO₂, solen og vand, og forenklet kan man sige, at hvert nyt træ bidrager til at række CO₂ ud af atmosfæren, så længe det vokser, og høster man træerne på en bæredygtig måde, hvor man planter nye træer, når man fælder, så er træerne og skovene generelt et geniealt lager af kulstof.

Vivian Kvist Johannsen, Sektionsleder, Skov, Natur og Biomasse. Inst. For Geovidenskab og Naturforvaltning KU

Jeg tror, at hvis vi spiller vores kort rigtigt, og vi får styr på vores emissioner, så kan det fysiske klimasystem gå tilbage til det, det var, selvom det tager tusindvis af år. Men med biodiversitet ser det anderledes ud. Når man mister en organisme, så ryger den væk for evigt. Vi kan aldrig komme tilbage til en biosfære, der ikke er påvirket af mennesker.

Katherine Richardson. Klimaforsker

Hvad end der er tale om rent drikkevand, træ fra skoven eller bestøvning af planter, er det sådan, at en presset natur også kommer til at få konsekvenser for os mennesker på langt sigt. Der er brug for flere og bedre levesteder for vilde dyr og planter for at vende den generelle tilbagegang for naturen. Vi lægger op til, at der skal mere skov i Danmark, og vi ønsker en jordreform. Der er brug for mere urørt skov og flere sammenhængende naturområder, hvor

naturen får plads til at udbrede sig på mere naturlige præmisser end i dag. Og en biodiversitetspakke skal give biodiversiteten bedre vilkår i Danmark.

Lea Wermelin. Miljøminister. Mogens Jensen. Fødevareminister

Ud fra en snæver driftsøkonomisk betragtning er pesticidfri og økologisk landbrugsdrift de billigste tiltag for at beskytte grundvandet.

Der er imidlertid en række miljøgevinster ved skovrejsning og etablering af åbne naturområder. Det drejer sig blandt andet om øgede rekreative muligheder, mindre udledning af drivhusgasser samt mindre udledning af kvælstof til vandmiljøet. Når man medregner værdien af disse gevinster, bliver skov og åbne naturområder de samfundsøkonomisk bedste tiltag.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, Eirik S. Amundsen, Michael Svarer, Carl-Johan Dalgaard. Tidl. Formandskab Der Økonomiske Råd

---

Og skulle nogen være i tvivl, så er den bæredygtige omstilling en god forretning. Både for samfundet og for erhvervslivet. Det er her, fremtidens nye forretningsmuligheder ligger. Og det skal udvikles og udnyttes.

Ulrik Nørgaard. Dir. Finans Danmark

Anders Eldrup. Fmd. Forum for Bæredygtig Finans

Connie Hedegaard. Medl. Forum for Bæredygtig Finans